



## RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TALABALARNING TASHKILOTCHILIK MADANIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Shahrisabz davlat pedagogika instituti "Pedagogika" kafedrasida o'qituvchisi

**Djabborov Ma'sud Bahriddinovich**

**Annotatsiya:** Maqolada axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ta'lim muassasasini boshqaruvning sifat jihatidan yangi darajasiga ko'tarish muvaffaqiyatining asosi bo'lib, butun ta'lim tizimini keyinchalik barqaror rivojlantirish bo'lib, uni modernizatsiya qilish vazifalarini amalga oshirishning muhim omili hisoblanishi qayd etiladi. Shuningdek, butun dunyo bo'ylab ko'plab ta'lim muassasalari onlayn va masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishni boshlagani, bilimlarning tobora muhim qismi kompyuterlar, planshetlar va smartfonlar yordamida uzatilayotgani xususida so'z boradi.

**Kalit so'zlar:** raqamli. Talaba, bilim, internet, raqamli ta'lim texnologiyaari, madaniyat.

**Аннотация:** В статье отмечается, что использование информационно-коммуникационных технологий является основой успеха подъема образовательного учреждения на новый уровень управления с точки зрения качества, и последующего устойчивого развития всей образовательной системы, и это считается важным фактором в реализации его модернизационных задач. Также упоминается, что многие образовательные учреждения по всему миру начали использовать технологии онлайн и дистанционного обучения, и все более важная часть знаний передается с помощью компьютеров, планшетов и смартфонов.

**Ключевые слова:** цифровой. Студент, знания, интернет, цифровые образовательные технологии, культура.

**Abstract:** In the article, it is noted that the use of information and communication technologies is the basis of the success of raising the educational institution to a new level of management in terms of quality, and the subsequent sustainable development of the entire educational system, and it is considered an important factor in the implementation of its modernization tasks. It is also mentioned that many educational institutions around the



world have started using online and distance learning technologies, and an increasingly important part of knowledge is being transmitted using computers, tablets and smartphones.

**Keywords:** digital. Student, knowledge, internet, digital educational technology, culture.

Raqamli texnologiyalar - bu ma'lumotlarni tezroq va qulayroq uzatish, qayta ishlash va saqlash uchun elektron hisoblash vositalari va dasturiy ta'minotdan foydalanishdir.

Masofaviy ta'lim - bilim, ko'nikma va malakalarni masofadan turib olish tizimi. Uning an'anaviy o'qitishdan asosiy farqi shundaki, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi muloqot jonli emas, balki har qanday texnik vositalar orqali amalga oshiriladi. Bugungi kunga qadar juda ko'p sonli raqamli ta'lim texnologiyalari allaqachon ishlab chiqilgan va ular doimiy ravishda yangilanib, takomillashtirilmoqda.

Raqamli ta'lim mazmuni - elektron darsliklar, o'quv veb-saytlari, media ilovalarini yaratish.

Ta'lim kommunikatsiya tarmoqlari - turli platformalar va Internet resurslari orqali talabalar, o'qituvchilar, ta'lim muassasalari o'rtasidagi aloqa tizimini rivojlantirish.

Mobil ta'lim - o'quv jarayonida mobil qurilmalardan (smartfonlar, planshetlar, noutbuklar) keng foydalanish.

Gamifikatsiya - ta'limga virtual o'yin elementlarini kiritish.

Bulutli texnologiyalar ma'lumotlarni masofadan saqlash, tarqatish va qayta ishlash usulidir.

Masofaviy ta'lim shakllari:

Sinxron - turli platformalar (Scype, Zoom, Discord va boshqalar) orqali onlayn amalga oshiriladi. Bu ovozli aloqa yoki video aloqa formatidan foydalanishi mumkin.

Asinxron - real vaqtda talaba va o'qituvchi o'rtasida bevosita aloqasiz sodir bo'ladi.

Aralashtirilgan - sinxron va asinxron o'rganish elementlarini birlashtiradi.

Amalda, ko'pincha aralash shakl qo'llaniladi. Talaba mustaqil ravishda ma'ruza tinglashi, simulyatorda mashq qilishi yoki unga yuborilgan topshiriqlarni bajarishi mumkin. O'qituvchi bilan onlayn ish jarayonida darsning eng qiyin paytlari tushuntiriladi, olingan bilimlar tekshiriladi va tuzatiladi.

Raqamli ta'lim formatlari:



Ma'ruzalar - elektron matn, audio yoki video formatda taqdim etilishi mumkin. Videoma'ruzalar hozirda eng ommabop hisoblanadi.

Scribing - matn ma'lumotlarini vizual tasvirlar bilan birga olib borish. Bu axborotni o'zlashtirish jarayonini osonlashtiradi, chunki u ko'rinishni oshiradi, qiziqishni oshiradi va diqqatni faollashtiradi.

Ta'lim o'yinlari - ularning yordami bilan siz aniq ko'nikmalarni o'rgatishingiz, shuningdek, yangi bilimlarni olishingiz mumkin. Masalan, chet tillarini o'rganishda o'quv o'yinlaridan keng foydalaniladi.

Simulyatorlar - bu muayyan harakatlarni qayta-qayta takrorlash orqali mashq qiladigan maxsus ilovalar. Ilg'or simulyatorlar yo'l qo'yilgan xatolarni tahlil qilish asosida keyingi o'quv dasturini yaratishga qodir.

Modellashtirish - uch o'lchovli va to'rt o'lchovli modellar (3 D va 4 D) yordamida virtual haqiqatni qurish. Elektron modellar haqiqatga yaqin sharoitlarda muammolarni hal qilish va ko'nikmalarni mashq qilish imkonini beradi.

Chatbotlar - messenjerlar uchun avtomatlashtirilgan dasturlar bo'lib, ular bilan muloqot qilish, ma'lumot qidirish, yangi bilimlarni olish va muloqot qilish ko'nikmalarini o'rgatish imkonini beradi.

Ta'limning qulayligi va ochiqligi - bu o'qish joyidan, uydan yoki ofisdan chiqmasdan masofadan turib o'qish imkoniyatidir. Bu zamonaviy odamga deyarli butun hayotini, maxsus ish safarlari, bayramlarsiz, asosiy faoliyati bilan birlashtirib o'rganish imkonini beradi. Siz dunyoning istalgan nuqtasida kompyuter va internet mavjud bo'lgan joyda o'qishingiz mumkin.

Bu juda uzoq va murakkab jarayon bo'lib, nafaqat ta'lim, balki ta'lim jarayonining pedagogik nazariyasi va amaliyotida sezilarli o'zgarishlar bilan birga keladi. Ta'lim paradigmasida o'zgarish mavjud: yangi mazmun, boshqa o'tishlar, yangi munosabatlar, xatti-harakatlar taklif etiladi, pedagogik mentalitet o'zgaradi. Pedagogik mentalitetni o'zgartirish eng murakkab va uzoq davom etadigan jarayondir, lekin uni o'zgartirmasdan butun pedagogik jamoa va makon uchun zarur bo'lgan yangiliklar haqida gapirib bo'lmaydi. Zamonaviy maktab o'quvchilari uchun zarur ko'nikma, bilim va ko'nikmalarni egallashning an'anaviy usullari zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan foydalangan holda eng yangi



o'quv qurollari bilan boyilmasa, o'zining jozibadorligini yo'qotadi. Shu sababli, ta'lim jarayonini olib borish talabi maktab o'quvchilari va o'qituvchilarida raqamli madaniyatni shakllantirish bilan bog'liq. Zamonaviy o'qituvchi yangi axborot texnologiyalaridan foydalanishga tayyor bo'lishi va ularni amalga oshirish usullarini to'liq o'rganishi kerak. Bu nafaqat ma'lum ko'nikma va ko'nikmalarni rivojlantirishni, balki o'qituvchining raqamli madaniyatining barcha tarkibiy qismlarini rivojlantirishni quyidagilarni o'z ichiga oladi, xususan:

- kompyuter yordamida muammolarni hal qilish uchun raqamli modellashtirishdan foydalanish;
- dasturlarning grafik interfeysi bilan ishlash;
- hujjatlarni, shu jumladan multimedia taqdimotlarini yaratish va tahrirlash;
- zamonaviy ta'lim platformalarini bilish va ular ustida maktab o'quvchilarini jalb qilgan holda ishlay olish;
- elektron jadvallar yordamida raqamli ma'lumotlarni qayta ishlash;
- ma'lumotlarni saqlash va olish uchun ma'lumotlar bazalaridan foydalanish;
- raqamli resurslardan to'liq foydalanish.

Axborot oqimlarida erkin yo'naltirish uchun har qanday profildagi zamonaviy mutaxassis kompyuterlar, telekommunikatsiyalar va boshqa aloqa vositalaridan foydalangan holda ma'lumotlarni olish, qayta ishlash va undan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak.

### **Adabiyotlar ro'yhati:**

1. Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию /Отв. Ред и сост. П. В. Алексеев. — М.: «Школа-Пресс», 1995. — 448 с.



2. Аридин В. М. Учебная деятельность студентов: справочное пособие для абитуриентов, студентов, молодых преподавателей / В. М. Аридин, Г. А. Атанов. - Донецк, 2000. - 80с.
3. Атаманюк, В. В. Тебе, первокурснику: рекомендации, советы, учебные программы / В. В. Атаманюк, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевский, С. Д. Цвилик. - Винница, 2000. - 77с.